

– hol az üstdob szól, hol a cselló vagy a harsona – olyan teremthető (félíg kész?), egymás megbecsülésén alapuló rendszer képi megvalósulását adják, amelyben a századok nyomtatán: erkölcsén és viselkedéskultúráján kívül magában foglaltatik a humanizmus és a műveltség minden formája. Móser fotószimbólumai legalább is ezt sugallják: az egymásra utaltság és az egymás megbecsülésén alapuló barátság-szövetség fenségét.”

Még sok dolgos és termékeny esztendőt kívánunk a kiváló európai magyar polihisztor-nak, Móser Zoltánnak!

Székely András Bertalan

Egy életút kettős kötődésben

Hetvenéves a levéltáros és helytörténet-kutató
Somfai Balázs

„A tanulás, a folyamatos önképzés az egész életpályámra jellemző, tekintve, hogy a rend, a rendszer, a rendszerezés igénye kezdettől áthatotta a személetemet” – írta önmagáról Somfai Balázs, akinek ez az egyik fő élet- és munkafelfogás a jellemzője, a másik pedig a személyiségéből és a levéltáros hivatásából adódó segítőkészség, amelyet hosszú évtizedeken át tapasztalhattak Veszprém megye helytörténet-kutatói és azok a szakemberek, akik a munkahelyi teendőik miatt kapcsolatba kerültek vele az általa (is) gondozott levéltárakban.

Az eddigi életútja olyan sikertörténet, amelynek a nagy ívében számos kisebb-nagyobb elágazás van, de ezek mindegyike kapcsolódott a főfoglalkozású munkájához, vagy pedig a különleges személyes adottságaihoz.

Somfai Balázs
(A Somfai család tulajdona)

A természeti, vallási és kulturális értékek egyik kincsés falujában, Bakonybélben született pedagógus családban, majd miután Pápára költöztek, a neves Türr Gimnáziumban érettségizett. A szülői hagyományt folytatva lett tanár: az ELTE-n Eötvös-kollégistaként végzett történelem–orosz szakon. Itt kapott indíttatást a helytörténeti és a levéltári kutatásokhoz: részt vett Bolla Ilona középkori településtörténeti tudományos diákkörében, és fél évet hallgatott a néprajz tanszéken is. Tagja volt az egyetemi falukutató munkacsoportnak (Belső-Somogyban végeztek kérdőíves felmérést), az MTA szociológiai felmérő csoportjával pedig Szekszárdon végzett család- és háztartásstatisztikai vizsgálatokat. Ez utóbbi adatgyűjtés során (és életútja leendő hivatásaként) került aktív kapcsolatba a levéltárral, a kutatással. A későbbi nemzetközi kapcsolatait, orosznyelvtudását ekkor alapozta meg: fél évig Leningrádban a Herzen Főiskola hallgatója volt.

1974-ben lett a Veszprém Megyei Levéltár munkatársa, s ezt követően 1979-ben végezte el az ELTE-n a levéltárosi szakképzést. Ekkor megbízták az igazgatóhelyettesi feladatok ellátásával. A levéltárosi munkája csúcspontjának a feltáró munka

hármasságát tartotta (az anyag trendezése; megfontolt selejtezés; szabatos segédletek, jegyzékek készítése eligazító megjegyzésekkel). A '70-es és a '80-as években az egész megyére kiterjedően számos iratképző szervezetet, intézményt felkerestek, s begyűjtötték a szabályzatok szerinti iratanyagokat. (Ma ezek már pótolhatatlan dokumentumai a levéltárnak és a kutatásnak.) De nem csak a „hivatalos” helyek iratmentéseit folytattak, hanem magán-személyektől, ócskapiacon is folytattak iratvásárlásokat, így mentve meg ezeket az utókor számára.

Amikor 2006-ban az egykori jutasi altisztképző főépületében több milliárdos állami támogatásból kialakították az új, minden szempontból modern, és a működés optimumát lehetővé tevő levéltárat, Somfai Balázs egyik fő feladata a műszaki-építészeti tervdokumentációk levéltári kezelésének kialakítása, a kutatás feltételeinek megteremtése lett.

A szakmai eredményei elismeréseként országos szintű továbbképzést vezetett a műszaki tervdokumentációk levéltári kezeléséről. Többször tárgyalt Moszkvában ugyanerről a témáról, közreműködött a többnyelvű levéltári szakmai terminológia kidolgozásában és kötetekben történt megjelentetésében (a 11 nyelvű szakszótár Moszkvában és Budapesten 1988-ban került kiadásra). Részt vett több módszertani szakmai úton, és a magyar vonatkozású orosz- szovjet levéltári anyagok (ún. hungarikumok) feltárásában.

2008-ban a megyei levéltár pápai fiókleveletára vezetésével bízták meg, és e munkaköréből ment nyugdíjba 2013-ban. Azonban továbbra is mint (ahogyan fogalmazott), „önkéntes munkatárs”-ként segíti a megyei levéltár szakmai munkáját.

Az évtizedek alatt mindkét városában, Pápán és Veszprémben számos szakmai-tudományos és civil társadalmi szervezet tagja, tisztségviselője lett, különböző megbízásokat kapott, felkérték szakmai tanácsadónak, és természetesen, rendszeresen publikált, jelentetett meg és szerkesztett könyveket, s tanulmányokat különböző folyóiratokban.

A tisztségei, megbízásai közül a legfontosabbak: tagja, majd vezetője lett az Utcanév Bizottságnak Veszprémben (1983-tól) és Pápán (1989–2003), s minkét településen jelentős munkát végeztek a számos utcanév megváltoztatásának előkészítésével úgy, hogy ezeket a javaslataikat megfelelően dokumentálták levéltári forrásanyagokkal. Tagja volt a Helytörténeti Bizottságnak (1994–2000), a Települési Értéktár Bizottságnak, a Kegyeleti Munkacsoportnak (2011-től), az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottságnak (2013–2020), az Ezredfordulót Előkészítő Tanácsadó Testületnek (2000), a Közterületi Műalkotások Elhelyezését Véleményező Munkacsoportnak (2017-től). Tagja és titkára volt az MTA Veszprémi Területi Bizottság Településtörténeti Munkabizottságának.

A helytörténeti munkájához szorosan kapcsolódva a kezdetektől részt vett a honismereti mozgalomban, levéltári dokumentumokból (főképpen térképekről) kigyűjtötte két járás községei XIX. századi kataszteri névanyagát, s részt vett Veszprém megye földrajzi neveinek gyűjtésében. Tanácsadással, lektorálással segítette, támogatta az emlékhelyek, emlékjelek állítását, a tanösvények létesítését, a tematikus helyismereti sétákat, a jubileumi évfordulós naptárak megjelentetését. Tagja a Veszprémi Múzeumegyletnek (1978–), alapító tagja, majd elnöke a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak (1988–), vezetője volt a pápai Várostarténeti és Honismereti Körnek (2014–2017), a Veszprém Megyei Honismereti Egyesületnek (1991–). Alapító tagja, egyik szervezője volt a Magyar Levéltárosok Egyesületének (1986), tagja a Porta Speciosa nevű országos műemléki mérnöki egyesületnek, az Eötvös Collegium Baráti Körnek, a *Veszprémi Szemle* és a pápai *Szélesvíz* nevű várostörténeti folyóiratok szerkesztőbizottságának. 1974-től néhány év megszakítással a basszus szólam énekeseként tagja Veszprém Város Vegyeskarának, amellyel egész Európát bejárták a fellépéseikkel. (E kórusban találta meg élete pátyját, aki a szoprán szólamban énekelt.)

S mindezek mellett nagy szakmai igényességgel jelentetett meg, s szerkesztett könyveket. Ezek közül néhány: *A veszprémi Megyeháza 100 éve 1887–1987* (1987); *A veszprémi Völgyhíd ötvenéves* (1988); *Az 1956-os forradalom történetének Veszprém megyei forrásaiból* (2012); *Veszprém Város Vegyeskara évfordulós kötetei* (40., 50., 60. év). Tanulmányai jelentek meg pápai iskolai évkönyvekben; az *Élet és Tudomány*ban; a megyei lapban, a *Napló*ban; számos megyei településről szóló kötetben (térképi ábrázolásokkal); a helytörténet-kutató barátai tiszteletére készített kötetekben; a *Veszprémi Szemlé*ben és a *Szélesvíz*ben stb. Számos hírlapi és folyóiratokban megjelent írás, két lexikon-névszócikk is őrzik annak a munkásságának az eredményeit, amelyet történelmi értékünknek tarthatunk.

2014-ben egyik alapítója volt a hét veszprémi helytörténet-kutató által megszervezett Sziklay János Asztaltársaságnak, amelynek jegyzője. A havonkénti baráti asztaltársasági vacsoraüléseken megvitatják Veszprém története kutatásának és írásának aktuális helyzetét, javaslatokat fogalmaznak meg, és kölcsönösen tájékozódnak egymás kutatásairól, kötet- és tanulmányterveikről. A jeles évfordulóikon elhangzanak a felköszöntések, s természetesen, mindig öröm számukra, amikor kézbe vehetik egymás újonnan megjelent könyvét, írását.

Tölgyesi József

A Honismereti Szövetség tisztújító közgyűlése

A Honismereti Szövetség 2021. május 28-án a Magyar Nemzeti Múzeum Lapidáriumában tartotta meg éves, és egyben tisztújító közgyűlését. Az eseményre immár a járványügyi intézkedéseknek megfelelően offline módon kerülhetett sor. A 20 küldöttből végül is 13 fő vett részt az rendezvényen. A tisztújítást eredetileg tavaly októberben kellett volna megtartani, de a pandémia miatt ezt nem lehetett, úgyhogy október 9-én a szövetség egy online közgyűlés keretében hozott arról döntést, hogy a tisztújítást legalább fél évvel elhalasztja. A rendezvény első felében a küldöttek megszavazták a szervezet három évre szóló (2017–2019) szakmai és pénzügyi jelentéseit, majd a 2020. évre vonatkozókat, végül a 2021. évi feladattervet. Ezek után választották meg a Honismereti Szövetség új tisztségviselőit, országos elnökségét.

Az országos elnökség vezetőségi tagjai

1. Elnök: Debreczeni-Droppán Béla (Budapest)
2. Alelnök: Dr. Hála József (Budapest)
3. Alelnök: Mándli Gyula (Pest megye)
4. Alelnök: Dr. Rémiás Tibor (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
5. Alelnök: Zsámboki Árpád (Vas megye)
6. Titkár: Fodorné Nagy Veronika Sára (Pest megye)
7. Gazdasági ügyintéző: Medve Józsefné (Fejér megye)